

1000
PLEKKEN

DIE JE ÉCHT GEZIEN
MOET HEBBEN

JOHAN DE MEESTER
PAUL DE MOOR
SARA VAN POUCKE
JORIS VERBEURE

1000
PLEKKEN

BELGIË

DIE JE
ÉCHT GEZIEN
MOET HEBBEN

 | LANNOO

Fotografie	Johan De Meester e.a.
Cartografie	Elke Feusels
Opmaak	Keppie & Keppie
Omslag	Studio Lannoo
Redactie	Moniek Stevens
Auteurs	Santina De Meester, Paul De Moor, Thijs Demeulemeester, Sara Van Poucke en Joris Verbeure

© Uitgeverij Lannoo nv Tiel, 2016

D/2016/45/340

ISBN 978 94 014 3262 7

NUR 511

www.lannoo.be

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

WOORD VOORAF 8

BRUSSEL 10

FAMILIEBROUWERIJ CANTILLON • BOZAR • MANNEKEN PIS • STRIPVERHALENROUTE •
MATONGEWIJK • DE KONINKLIJKE SERRES • CHARLIER MUSEUM •
BIBLIOTHECA WITTOCKIANA • DE GEHEIME TUIN VAN HET HART •
KUNST IN DE METRO • WIELS, CENTRUM VOOR HEDENDAAGSE KUNST • ENZOVORT

VLAAMS-BRABANT 64

ROMEINSE WEG • KASTEEL VAN ELEWIJT • STATION GROENENDAAL •
KERK VAN DE GODDELIJKE ZALIGMAKER • HET HALLERBOS •
DE TUINEN VAN HOEGAARDEN • M VAN MUSEUM • ENZOVORT

WAALS-BRABANT 116

DE HEUVEL MET DE LEEUW • SCHANDPAAL EN BALJUWHUIS •
PREHISTORISCHE GROTEN • DE ABDIJ VAN LA RAMÉE •
MODERNE STUDENTENSTAD • WITTE STEEN IN MÉLIN • ENZOVORT

ANTWERPEN 136

DE MADONNA'S VAN 'T STAD • HET MUSEUM FRITZ MAYER VAN DEN BERGH •
 HET RUIHUIS • DE SINT-ANNATUNNEL • DE ZOO • GROENDOMEIN DE AVEREGTEN •
 DE ZIMMERTOREN • DE HOGE MOUW • FORT VAN LIEZELE •
 DE SINT-ROMBOUTSKATHEDRAAL • DODOENSTUIN • ENZVOORT

LIMBURG 244

LOZERHEIDE • HET MODEMUSEUM • DE KLUIS VAN VRIJHERN • BROUWERIJ KERKOM •
 ABDIJ MARIËNLOF • BOOTTOCHTEN OP DE MAAS • DE ZUIL VAN MEXICO • DE SAHARA •
 LIMBURGSE MIJNKATHEDRALEN • STROOPSTOKERIJ WIERTZ • AMBIORIX • ENZVOORT

LUIK 340

DE GEHUCHTEN VAN CLAVIER • FORT VAN EBEN-EMAEI •
 CHOCOLATERIE JACQUES • MUSÉE DU CYCLE • DE WEIDEN VAN DE LIENNE •
 HET GRÉTRYMUSEUM • MONTAGNE DE BUEREN • RAVEL 8 • LA REDOUTE •
 VAL SAINT LAMBERT • ENZVOORT

LUXEMBURG 430

FORÊT D'ANLIER • MUSEUM GASPAR • AU JAMBON DE BASTOGNE •
 KASTEEL VAN BOUILLON • DORP VAN HET STENEN HUIS • LE SANGLIER DES ARDENNES •
 GROTTEN VAN DUIZEND-EN-EEN-NACHT • PRIORIJ VAN CONQUES •
 BRASSERIE D'ORVAL • ENZVOORT

NAMEN 512

DE TUINEN VAN ANNEVOIE • KASTEEL VAN CRÈVECOEUR • LA MERVEILLEUSE •
 RUÏNES VAN POILVACHE • ABDIJ VAN FLOREFFE • PARK EN NATUURRESERVAAT
 VAN FURFOOZ • BISTER • KLIMMASSIEF VAN MARCHE-LES-DAMES •
 FÉLICIEN ROPS MUSEUM • KAPEL VAN SAINT-HILAIRE • ENZOVOORT

HENEGOUWEN 596

ARCHÉOSITE VAN AUBECHIES • DE MEREN VAN LEAU D'HEURE • LA MAISON VAN GOGH •
 DE HÉRIBUS • KATHEDRAAL VAN DOORNIK • DOUR FESTIVAL •
 HET WATERKASTEEL VAN FELUY • LE GRAND-HORNU • LA CANTINE DES ITALIENS •
 HET BAM • HANGENDE TUINEN VAN THUIN • ENZOVOORT

WEST-VLAANDEREN 680

HET HUISJE VAN MAJUTTE • DE BRUGSE REIEN • IJZERTOREN •
 HET MUSEUM VAN DE DORST • MENENPOORT • OPENLUCHTMUSEUM BACHTEN DE KUPE •
 HET ZWART HUIS • CAESARSBOOM • MUZEE • TALBOT HOUSE • ENZOVOORT

OOST-VLAANDEREN 788

ONDINEKE EN BOON • PARK VAN BEERVELDE • CONFISERIE TEMMERMAN • PATERSHOL •
 DE MUUR • KALKENSE MEERSEN • ZWADDERKOTMOLEN • VILLA CARPENTIER •
 CAMPO SANTO • DE GEUZENHOEK • KLEIN-RUSLAND • ENZOVOORT

WOORD VOORAF

'Want wat is er spannender dan tegelijkertijd flaneur en lezer te zijn!', roept Karl Schlögel op het eind van zijn voorwoord voor zijn verzameling essays *Steden Lezen* uit. Ook dit boek is een aansporing én een poging om flaneren en lezen te laten sporen. In België nog wel, een land dat zoals nooit tevoren onder vuur ligt bij regionale nationalist en separatisten en wiens bestaan in toenemende mate in vraag gesteld wordt (sommigen werpen zelfs de vraag op of het ooit heeft bestaan). Weinig landen in Europa zijn evenwel spannender. België zou surrealistisch, wereldvreemd, artificieel en onuitgegeven in de Europese geschiedenis zijn. De Portugese dichter Fernando Pessoa (1888-1935) zegt zelfs onomwonden dat België een land is 'dat niets essentieels toevoegt aan de beschaving' (Nederland doet het in zijn ogen evenwel nog slechter).

Dit boek is een belichting en een afspiegeling in duizendvoud van dat wonderbaarlijke land met zijn ontelbare kamers met uitzicht op de Noordzee: het is een toeristische gids, het is een naslagwerk, het is een leesboek, het is een tijdsdocument, het is een gebruiksaanwijzing, het bevat recepten voor dagtrips en stadsbezoeken, het is eigenzinnig en het is in diverse opzichten spraakmakend. Het bevat, zoals de ondertitel van de wereldwijde succesformule verklaart, *'1000 plekken die je écht gezien moet hebben'*. Elke selectie is willekeurig, vatbaar voor discussie, subjectief en niet vrij van persoonlijke voorkeuren en weerzinnen, hoe groot en hoe ruim ze ook is opgevat en uitgewerkt. En 'moeten' is in een parlementaire monarchie gelukkig een relatief begrip.

De auteurs hebben bij de samenstelling van deze turf getracht de 1000 plekken zo gelijkmatig mogelijk over heel België te verspreiden, wat niet eenvoudig was: de provincies zijn verschillend in oppervlakte en densiteit, sommige staan bekend om hun uitgebreide

bossen en verstilde rust of juist om hun hoge concentratie aan steden en gemeenten met een overvloed aan openbare gebouwen, monumenten, musea, parken, tuinen, attracties, nutsvoorzieningen... Het geometrische vlak tussen Brugge, Gent, Antwerpen en Brussel kent in Europa – en bij uitbreiding de wereld – zijns gelijke niet qua intensiteit aan uitzonderlijke bezienswaardigheden en culturele evenementen. Nergens zijn meer meesters van de schilderkunst uit verleden en heden op zo'n beperkte schaal aanwezig en zo massaal verzameld. Weinig vergelijkbare regio's kunnen zoveel prominente plaatsen als Unesco-Werelderfgoed inschrijven. Waar is het rijkelijker tafelen? De Hoge Venen gelden als het toendralandschap van West-Europa, bezaaid met een fauna en flora die onderzoekers en wandelaars sinds jaar en dag met verstomming slaan. De bossen van Luxemburg behoren tot de groenste longen van Europa. In een verloren hoek van West-Vlaanderen brouwt een handvol paters in de stilte van het ora et labora en onder de lage wolken van de polders het beste bier van de wereld.

EEN VAN ...

Is België een van de spannendste landen van Europa, een van de meest terugkerende uitdrukkingen in dit boek is 'een van de'. Een van de spannendste, een van de mooiste, een van de oudste, een van de fraaiste, een van de rijkste, een van de zeldzaamste, een van de hoogste, een van de bijzonderste, een van de kleinste ... België heeft niet alleen ontzaglijk veel te bieden op ontzaglijk veel terreinen, het beschikt ook nog eens over vijfsterrenkwaliteit. De torens van Gent en Doornik behoren tot de mooiste van de wereld. De hydraulische scheepsliften in de buurt van La Louvière zijn hoogstaande, functionele conceptuele kunst uit de industriële archeologie. De Brusselse nationale musea hebben collecties meester-

werken aan de wanden hangen waar zelfs de meest befaamde buitenlandse musea jaloers op zijn. De kasteeltuinen van Annevoie, Belœil en Freÿr aan de Maas steken de koninklijke tuinen van het Europese vasteland naar de kroon. De Belgische chocolade en de variatie aan bieren doen elke bezoeker smelten en/of watertanden.

EIGENZINNIGE MOMENTOPNAME

In dit boek hebben de samenstellers zo veel mogelijk kwantiteit en kwaliteit samengebracht, waarbij ze ook oog hadden voor originaliteit en authenticiteit, voor eigenzinnigheid en dwarsheid, voor schoonheid en ook voor lelijkheid, voor durf en lef, voor geschiedenis en actualiteit en voor de toekomst. Dit boek is een momentopname. Over een eeuw zal het een curieuze synopsis zijn van België anno 2016, vandaag brengt het de lezer naar de bekendste en de meest onverwachte plekken van het land. De lezer onderneemt vanuit zijn comfortabele fauteuil korte reisjes in eigen land, de reiziger dompelt zich op het terrein in de ondiepe stukjes onder. De lezer treedt in de voetsporen van de mens als landschapsarchitect, van de stedenbouwer, de schrijver, schilder en musicus, van hij die tuk is op folies en van hij die verzamelgek is. Hij baant zich een weg in de wereld van koningen en hertogen, van prinsessen en minnaressen, van torenbouwers en mijnwerkers. In schouwburgen, opera's en muziekhuizen wacht hem een feestelijk onthaal. Bedorven en onbedorven praat van poppen en mario-netten, breekbare klanken van carillons, jubelend klokkengelui en serenades van ochtendkoren in bucolische landschappen vallen hem ten deel. Tafels worden bedekt met asperges, de koninklijke groente, en met schorseneren, de groente van het werkvolk, met oesters en mosselen uit Oostende, met garnalen uit de Noordzee, met rijpe kaas uit Herve en stroop en wafels uit Luik.

EEN ONVOLLEDIGE LIJST

De samenstellers van dit boek trokken als vreemdelingen door eigen land, trachtten oude en bekende beelden met nieuwe ogen te zien en zagen nieuwe en onbekende beelden (vaak met oude ogen, ze spitten wetenswaardigheden aan de oppervlakte en disten verhalen op, proefden en vergeleken, amuseerden zich en ... ergerden zich. Ook dat is namelijk een waarheid: België springt te veel te onzorgvuldig met zijn erfgoed om, laat verkrotten, breekt af wat waardevol is, verwaarloost glorieuze instellingen, vernietigt landschappen en stedelijk schoon, bedreigt fauna en flora, roeit genadeloos hele lappen kostbare natuur uit, verminkt, sluit uit, is blind in zijn vooruitgangsgeloof, ... België is klein maar groots. Duizend plekken onder de zon uitzoeken 'die je écht moet gezien hebben' is geen klein bier. En toch zijn de auteurs er zich van bewust kansen te hebben laten liggen, interessante onderwerpen niet te hebben aangeroerd, boeiende bezienswaardigheden bewust of onbewust voorbij te zijn gestapt. Het najagen van volledigheid was nooit de bedoeling, net zomin het de intentie was om een collectie van 1000 topattracties bij elkaar te pennen.

Dit boek is misschien essentieel, het is niet uitgesloten dat het iets toevoegt aan de beschaving, maar het is in elk geval een caleidoscoop van België (Flaubert: "Wordt alleen in verband met schilderijtentoonstellingen gebruikt."), bevolkt door Belgen (Flaubert: "Je moet Belgen namaak-Fransen noemen, daarmee krijg je altijd de lachers op je hand. Allee, zulle."), een bibliotheek (Flaubert: "Er altijd één in huis hebben, vooral als je op het platteland woont."), een concert (Flaubert: "Keurig tijverdrjif.") en ten slotte een onvolledige encyclopedie (Flaubert: "Medelijgend om lachen, als zijnde een bizarre onderneming en er zelfs tegen tekeergaan.").

Veel leesplezier, veel reisgenot, in naam van alle medewerkers,

Paul de Moor

BRUSSEL

Een kapittelhuis voor een intellectuele prins

ERASMUSHUIS

ANDERLECHT

In Anderlecht staat een huis dat wereldbekend is: het Erasmushuis, zo genoemd omdat de Princeps Humanistorum er in 1521 een poos verbleef 'omdat hij ook zo graag voor boer wou spelen'. De immer reizende Erasmus,

de homo viator die geboren was in Rotterdam (1469) en stierf in Bazel (1536), verzeilde niet toevallig in Anderlecht. De stad was toen nog een gehucht met minder dan 600 inwoners, maar er was de cultus van Sint-Guido. Een kanunnik had een belangrijke donatie gedaan en er een collegiale kerk laten optrekken. Rond de kerk verschenen kapittelhuizen en een begijnhof. Kapittelhuizen waren in de renaissance aantrekkingspolen voor intellectuelen. Zo verbleef in Anderlecht Adriaan Floriszoone, de latere paus Hadrianus VI. De collegiale was ook een bekend symbool op weg naar Santiago de Compostela, wat zeker in de middeleeuwen en late middeleeuwen geen onbelangrijk gegeven was. Erasmus arriveerde in Anderlecht op uitnodiging van zijn vriend, kanunnik Pieter Wijchman. De populaire intellectueel was overal een graag geziene gast. Hij verscheen in de omgeving van koningen, filosofen, politici, wetenschappers en schrijvers om er in gesprek te gaan over de belangrijke rol van het Latijn als de gemeenschapstaal van Europa, over een menselijke godsdienst en een menselijk te beleven godsdienst, over opnieuw te belichten pedagogische spelregels (*De Lof der Zotheid*). Zijn vernieuwende denkbeelden en zijn warme belangstelling voor de waarde van de Griekse en Romeinse oudheid sloegen aan in een tijd waarin de verstarde dogma's van de middeleeuwen onder steeds grotere druk kwamen te staan. Voor een vriendschappelijk gesprek had hij grote en verre reizen veil, want, zei hij, 'waar vrienden zijn, is rijkdom'. In het Erasmushuis van Anderlecht ademt

het hele interieur de sfeer van de renaissance. De meubelen, de schilderijen, de gravuren, de archieven... de 16de eeuw is alom aanwezig. De bibliotheek bevat 's werelds voornaamste en grootste collectie boeken uit die eeuw, naast nog eens een bibliotheek die nagenoeg helemaal gekoppeld is aan het leven en de werken van de denker. De tuin is onderverdeeld in twee bedden. Er is een tuin met een honderdtal geneeskragtige kruiden en planten, die ook Erasmus kende én gebruikte, en een filosofische tuin die oogt als een gevarieerd banket: de cartografische parken herbergen planten die Erasmus op zijn vele reizen zag, en in de filosofische kamers kan de bezoeker tot rust en inzicht komen. Maar of Erasmus veel rust had? Hij beweerde dat hij soms veertig brieven per dag schreef.

HET ERASMUSHUIS

Kapittelstraat 31, Anderlecht,
www.erasmushouse.museum

Voor een zacht prijsje bewonder je werk van Albrecht Dürer, Hans Holbein en Jeroen Bosch.

De missionarissen van de geuze

FAMILIEBROUWERIJ CANTILLON

ANDERLECHT

In weinig brouwerijen wordt zo hard gevochten tegen de zoete wansmaak van de commerciële bierkaaien als in familiebrouwerij Cantillon te Anderlecht. Heel even leek de zaak definitief beklonken, maar geloof in eigen kunnen,

bleek bergen bier te verzetten. Brouwerij Cantillon moet je vandaag met een vergrootglas zoeken in een wijk van moskeeën en inlandse en geïmporteerde sekten. Toch ligt de *brasserie* als vanouds vlak bij het Zuidstation en niet zo heel ver van de vaart. 'Tot in de jaren zeventig werd onze tarwe over het kanaal aangevoerd', zegt Jean-Pierre Van Roy. 'En onze werknemers bleven sedert de stichting meer dan een eeuw geleden uit het Pajottenland, de geuzestreek van Vlaanderen bij uitstek, aanstromen.' In de jaren 1960 leek het over te zijn met de geuze. De ene brouwerij na de andere ging op de fles. 'Eerlijk is eerlijk', zegt Jean-Pierre Van Roy, 'ook de familie Cantillon zag het niet meer zitten. Ik verzette me. Misschien was ik als schoonzoon nog meer verliefd op de brasserie dan de kinderen zelf. Misschien was ik als niet-brouwer goed geplaatst om de gigantische problematiek niet te begrijpen. Misschien zag ik wat kenners niet zagen en zette ik door; gewapend met één grote filosofie: als de consument niet meer naar de brouwerij kwam, dan moest de brouwerij naar de mensen toe. Als een missionaris van de geuze en vechtend met een onwrikbaar geloof in de goede oude geuze tegen de nieuwerwetse bierkaaien, reed ik het platteland rond. Elke dag laadden we de auto vol om de mensen onze ambachtelijk gebrouwen geuze te laten proeven.' De brouwerij gaat er prat op vast te houden aan het recept van een evenwichtig zure geuze met een malse nasmaak en te zweren bij kwali-

teit en kleinschaligheid. Naast de fijne geuze brouwt ze een prachtige kriek, aangevuurd met echte, biologisch geteelde Schaarbeekse krieken. 'We doen tot 300 gram krieken in een liter lambiek en nooit meer dan 5 gram suiker! Zulke kriek vind je nergens. We zijn er enorm trots op, al gaat het over amper 1500 flessen per jaar. Franse wijnboeren zouden met zo'n drank hun hele register van superlatieven opentrekken en spreken van *'le plus grand cuvé du monde'*, zegt de brouwheer. Niet vies van enig experiment zet Cantillon ook frambozenbier en een uitmuntend abrikozenbier op de markt. 'Een brouwer moet eens amen kunnen zeggen en met geduld afwachten wat de natuur voor hem in petto heeft', zegt Jean-Pierre Van Roy. Wie laatst licht, Anderlacht.

BROUWERIJ CANTILLON – BRUSSELS MUSEUM VAN DE GEUZE

Gheudestraat 56, Anderlecht,
bij het Zuidstation, www.cantillon.be

Het plasticarium van België

ADAM

BRUSSEL

ADAM zet design in zijn plasticje. Noem het Art&Design Atomium Museum (ADAM) dan ook gerust het plasticarium van België maar denk niet dat plastic staat voor goedkoop, waardeloos en kitsch. Het

ADAM geneest je zelfs van het cliché als zou design en plastic enkel en alleen naar de sixties ruiken. De gehele verzameling beslaat zo'n slordige 2.000 voorwerpen waarvan er een kwart permanent en in wisselend perspectief getoond wordt. Kleurrijke stoelen, krukken, zetels en banken begroeten de bezoeker in de eerste museumzaal. In het oog springen de bolronde tv-toestellen die in schreeuwerige kleuren in een fikse rij staan. Je vindt er ook platen spelers, lampen, audiocassettes, haardrogers, radiowekkers, schrijfmachines... stuk voor stuk objecten die de oudere bezoeker naar zijn en haar jeugd katapulteren. Dat plastic niet kon wedijveren met warme materialen zoals hout of leder bestreden wat designers met woord en

daad: ene Joe C. Colombo ontwierp niet alleen, hij schreef ook een scherp antidesignmanifest. Andere designers staken de draak met wat ze verouderde ideeën noemden en ontwierpen bijvoorbeeld een cactus die als kapstok fungeerde. Zelfs kunstenaars als Vasarely, Leblanc, Arman en de Belgische popartkunstenaars Evelyne Axell omarmden plastic, zo blijkt. Op het einde van de tentoonstelling komen de jongste ontwikkelingen aan bod: hedendaags design vervaardigd uit afbreekbaar plastic en kunstshars vormen het sluitstuk.

ADAM

Belgiëplein 1, Brussel-Laken,
www.adamuseum.be

Nog één rondje

À LA MORT SUBITE

BRUSSEL

Anoniem flaneren in de stad, op een toevallige hoek iets drinken, ergens een lichte maaltijd bestellen, genieten van een espresso nadien, doelloos voortwandelen, niet zo toevallig in de Sint-Hubertusgalerij

verzeilen en in Tropismes een boek kopen dat *Appelez-moi par mon Prénom* kan heten, onder de glazen hemel lopen lezen en neerstrijken in À la Mort Subite. De houten banken tegen de

wanden zijn gepolitoerd door tienduizenden broeken en jurken, de muren hebben de kleur aangenomen van gele Gitanes, uit de bolronde armaturen op het plafond vloeit een albasten

licht. Kleine koperen radiatoren. Een gat in het plafond dat een verduisterde hemel openbaart. Vergelde foto's met Jacques Brel en koning Boudewijn. De kelner zet een zoetzurige faro naast het boek. De stemmen haken zich in elkaar vast, laten los en verbinden zich weer met andere stemmen en worden *patati en patata*. Geen muziek. Geen muzak. Hier heerst nog de belle époque. Hier bestaat het België van voor de verkaveling in deelstaten. À la Mort Subite is geen café, het is een brasserie, het is een instelling, een instituut. Théophile Vossen begon er in 1910 La Cour Royale. Zijn klandizie bestond vooral uit mensen die de wachtrijen in de Nationale Bank te lang vonden en uit personeel dat die rijen wachtenden ook te lang vond. Ze speelden onder elkaar poker. Om de tijd te doden. Een spel dat nu 421 heet. De hoofden

hingen gespannen over de 'pietjesbak'. Soms moest het rap gaan en speelde men *der des der*: een spel in één ronde, wie verloor viel uit, was *mort subite*. De eigenaar hoorde de term zo vaak dat hij zijn ladder nam, hem tegen zijn mooie art-decogevel plaatste en een nieuw uithangbord ophing. Later doopte hij ook zijn bier om. Er zitten vaste klanten, vreemdelingen, toeristen, artiesten, kunstenaars, schrijvers, filmmakers, acteurs, recensenten, beurspeculanten, *messieurs et mesdames*, en in de spiegel zoekt een stelletje elkaars lippen, weggezonken op de bank, onzichtbaar zichtbaar voor de andere klanten, een zoete dood aan het sterven.

À LA MORT SUBITE

Warmoesberg 7, Brussel,
www.alamortsubite.com

Verchromde en gevleugelde persoonlijkheden

AUTOWORLD

BRUSSEL

Eriek Verpale, schrijver van heerlijke romans als *Alles in het klein* (1990) en brieven gebundeld onder de titel *De patatten zijn geschild* (1998), schreef na zijn bezoek aan misschien wel de grootste, rijkste en wel-

licht ook meest gevarieerde garage van de wereld, dat Autoworld 'natuurlijk het mooiste museum van de hele hoofdstad (is).' Zijn oom bleek tewerkgesteld bij de Gentse garagehouder die de wagens verzamelde: 'Heb ik je al eens verteld dat mijn grootoom Georges als binnenbekleder bijna de hele Mahycollectie gerestaureerd heeft? Een man die zijn stiel kende?' Pé den Brusseleir heeft inderdaad fantastisch werk afgeleverd en Autoworld is een kunstverzameling van vierwielers, stammend uit een tijd waarin elke auto nog getuigde van een stralende, glimmende, opgeblonken, verchromde en gevleugelde persoonlijkheid. De

rondrit vangt ergens in 1886 aan en komt tot stilstand als de auto mee met de tijd is en serienummer wordt. Een Cadillac van het bouwjaar 1956 vervoerde John F. Kennedy in Berlijn, een andere Cadillac (bouwjaar 1936) reed met president Roosevelt rond. Een van de merkwaardigste verhalen is rond het Belgische automerk Minerva geweven, een merknaam die indertijd elke vergelijking met Rolls-Royce, Hispano-Suiza en Cadillac moeiteloos doorstond. Leopold II schonk een vurig sportief exemplaar aan zijn minnares, barones de Vaughan, geboren Blanche Zelia Delacroix met wie hij op zijn sterfbed huwde en die hij steevast met

ma belle aansprak. Belgisch was ook FN dat in de eerste decennia van de vorige eeuw werkelijk furore maakte. Ghislain Mahy, de nooit loslatende verzamelaar uit Gent, kwam een door de sjah van Perzië bestelde FN-wagen op het spoor bij een handelaar in... oud ijzer. De wagen was nooit bezorgd wegens niet betaald. De carrosserie is van aluminium en opgespannen met in rococostijl geplooid hout. Enkele onderdelen zijn van puur zilver. Sterk waren de auto's van FN beslist. Een kar uit 1930 met viercilindermotor overbrugde de afstand tussen België en Congo (meer dan 6000 km door woestijn en dichtbegroeide wouden) in minder dan honderd dagen. Robuust was ook

dat andere Belgische merk, de N. Nadat de gebroeders Nagent wapens hadden geleverd aan Rusland waagden ze zich als autoconstructeur op de markt. Op de radiator van hun stoere middenklassers zetten ze een met laurier omcirkelde N waardoor ze zichzelf louterden én zich meteen als verstokte napoleonisten uitten. Imperia nam later hun bedrijf over. Na de Tweede Wereldoorlog gingen ze samen over de kop. Zoals de hele Belgische automobieliindustrie over de kop ging.

AUTOWORLD

Jubelpark 11, Brussel,
www.autoworld.be

Typerend voor het land

BELVUE

BRUSSEL

Tot in de kelders. Tot over de gevel. Tot in het dak. Het hotel of paleisachtige gebouw of patriciërswooning op de noordoostelijke hoek van het Brusselse Paleizenplein ademt in alles geschiedenis uit. De hele

historiek uit de doeken doen zou van dit item een naslagwerk maken. Maar weet dat gekroonde en ongekroonde hoofden er te gast waren. Misschien spreken de ongekroonde gasten nog het meest tot de verbeelding. Neem bijvoorbeeld Honoré de Balzac die er gewis enige inspiratie vond voor zijn comédie humaine. Franz Lizst en zijn dochters verbleven er. De meest gelauwerde en meest bekende Franse theaterlegende Sarah Bernard die aan haar naam een h en een t toevoegde om te verbergen dat ze een liefdeskind was, verzonk er tussen de dekens. Ook Jean Meissonnier, bij uitstek de schilder van la peinture historique, was er een geziene gast. Om maar te zeggen. Het paleis bevatte het Museum van de Dynastie, maar is de jongste jaren helemaal

heringericht als het BELVue Museum. Deze instelling belicht de geschiedenis van België volgens zeven grote thema's en volgens de plaats van de natie in het democratische concept, de welvaart, de solidariteit, het pluralisme, de migratie, de taal en Europa. De nieuwe opstelling is interactief en bevat kunstwerken en voorwerpen die typerend zijn voor het land. Een litho van Magritte, kristal uit Val Saint-Lambert, objecten uit de manufactures van de art nouveau... Belgischer kan een museum niet zijn.

BELVUE MUSEUM

Paleizenplein 7, Brussel, belvue.be

De balzaal van de literatuur

BOEKHANDEL TROPISMES

BRUSSEL

De Sint-Hubertusgalerij is een samenspel van de Koninginnegalerij, de Koningsgalerij en de Prinsengalerij. De Prinsengalerij is het kleine prinsje dat zich heeft verdiept in de meest adembenemende boek-

handel van Brussel en wijde omgeving, Tropismes. Vroeger was de boekhandel een balzaal voor jonge, deugdelijke meisjes; het zogenaamde Café des Princes. Vandaag is de ruimte een eclectische hallucinatie van monumentale pilasters, gietijzeren zuilen en vergulde plafonds die herinneren aan de zwier van de toenmalige bals. Tropismes is een ballet van titels en letters tegen een achtergrond van spiegelmuren. Geheel naar analogie met zijn titel oefent de boekhandel een onvoorwaardelijke aantrekkingskracht uit op bezoekers die zich naar het aanbod keren als zonnebloemen naar het licht. Niemand hoeft er te zoeken om te vinden. De boeken vinden er de man of vrouw die ze hebben willen. De literaire, de wetenschappelijke, de filosofische, de artistieke, de poëtische, de kunsthistorische en de met welke eigenschappen dan ook begiftigde flaneur is er een gewillig en dankbaar slachtoffer van de willekeur van de literatuur. Ze zijn trouwens makkelijk te herkennen in de galerijen, de slachtoffers. Hun hele houding verraadt een gelukzalige stemming, hun gebogen rug wordt met een potloodstreep rechtgetrokken en hun handen fladderen vanwege een onvermoede en toch langverwachte ontdekking. Volg ze, de slachtoffers. Ze begeven zich naar Mokafé, om de hoek. Ze vissen er een leesbril en een potloodje uit een leren etui en ze beginnen er in drie boeken tegelijk. Oude dames met prachtige hoedjes kibbelen bij een punt taart over alles en nog wat. Kranten ritselen over een *petit café* of cappuccino, een eenzame man met bril mijmert bij een trappist.

Het gelukkige slachtoffer van Tropismes laat zijn ogen als zonnestralen over de titels en de openingszinnen glijden. De geluksvogel heeft *La Bibliothèque, la nuit*, een boek van de Argentijnse schrijver Alberto Manguel, op zijn pad ontmoet. Er ontspint zich een dialoog tussen lezer en schrijver, een stille dialoog, een dialoog doortrokken van het aroma van troost. 'La bibliothèque dans laquelle j'ai enfin réuni tous mes livres a d'abord été, dans le courant du XVe siècle, une grange perchée...' leest de lezer. Een tafeltje verder kijkt een Spanjaard in verwondering rond en beaamt oprecht: 'Un café filosófico!' Niemand hoeft de kelners ervan te overtuigen dat de lezende flaneur tot het vaste meubilair van het etablissement behoort. *Heureusement.*

BOEKHANDEL TROPISMES

Prinsengalerij 11, Brussel,
www.tropismes.com

Vroeger was de boekhandel een balzaal voor jonge, deugdelijke meisjes; het zogenaamde Café des Princes.

Een kunstberg onder de grond

BOZAR

BRUSSEL

Elke dag opnieuw staat in het Brusselse Paleis voor Schone Kunsten een Bozar-ervaring geprogrammeerd, zijnde een kruidige belevenis met veel creativiteit, kwaliteit en een bont artistiek aanbod. Architect Victor

Horta had voor zoveel fraais gewis willen tekenen. Hij stak alvast het vuur aan de lont door een kunsthuis in zijn stedenbouwkundig project op de Kunstberg te integreren. Een kunsthuis? Van het begrip kunstpaleis kreeg de paus van de art nouveau zure oprispingen: 'Paleis? Zo denk ik er niet over: gewoon een kunsthuis, want ik zou een constructie, waarvan de belangrijkste gevel wordt ingenomen door winkels, nooit die naam kunnen geven.' Het had nochtans heel wat voeten in de aarde voor het kunsthuis er kwam. Vadertje Anseele, de Gentse socialistische voorman en de toenmalige minister van Openbare Werken, zag onmiddellijk wat in het voorstel. Maar hij stuitte op een onverbiddelijk njet in het parlement. In 1922 werd de Société des Beaux-Arts gesticht en werd het project weer opgerakeld. De stad Brussel stelde een onregelmatig bouwperceel van 8000 m² ter beschikking en eiste in ruil een winkelgalerij aan de straatzijde. Ook het Koninklijk Huis verbond zijn eisen aan het plan: het uitzicht van Zijne Majesteit op de benedenstad mocht niet bedorven worden. Zo werd de bouwhoogte aan banden gelegd en ging het 'paleis' ondergronds. De kunstberg onder de

grond is een staaltje van geometrische vormen-taal, heeft een schitterende lichtinval en een ingenieuze schikking van de ruimtes. In een dergelijk gebouw moet het contact tussen de spelers en het publiek wel op een organische wijze groeien en tot een totaalspektakel uitdijen. René Jacobs, Patti Smith, Sonny Rollins (de laatste saxofoonreus), het Orchestre à la Portée des Enfants, de werken van Mozart, ze passeren allemaal langs de Bozar. De heerlijke, ovale concertzaal Henry Le Bœuf combineert bevreemdende schoonheid met perfecte akoestiek. Een winnaar van de Koningin Elizabethwedstrijd waardig.

BOZAR,
PALEIS VOOR SCHONE KUNSTEN
 Ravensteinstraat 23, Brussel,
www.bozar.be

Horta verruilde de art nouveau voor de geometrie van de art deco.

*Land van strippers*CENTRUM VAN HET
BEELDVERHAAL

BRUSSEL

Een weelderig warenhuis als verzamelplaats én een ontmoetingspunt waar de Negende Kunst en de art nouveau vloeïend in elkaar overlopen, dat is het Maison Waucquez of het Belgisch Centrum voor het Beeldverhaal.

Het voormalige textielpaleis werd opgetrokken door Victor Horta. Het lijkt misschien een beetje ongehoord dat een vooraanstaand architect een commerciële ruimte inpakte, maar bij het begin van de 20ste eeuw was schoonheid geen hol begrip, ook niet in industriële middens. Er werd aan de toekomst gebouwd en de toekomst was licht en lucht en ruimte en esthetiek. Het warenhuis bleek achteraf ook nog prima geschikt om er een museum van het stripverhaal in onder te brengen. De inleiding begint in 1929 bij Kuifje. Nero, Suske en Wiske, Guust Flater, Rik Ringers, Lucky Luke, Billie & Bollie zijn de andere helden onder de vele Belgische stripfiguren. In het Centrum krijgt de bezoeker gelegenheid te over om zich te vergewissen van de beeldende traditie en van

de artistieke kracht die de Belgische striptekenaars sinds lang weten te ontplooiën. Een bibliotheek met 40.000 titels en 3000 naslagwerken maakt van het Centrum meteen ook een belangrijk instituut voor onderzoek en studie. In het Franse Angoulême, het Cannes van de internationale strip, vallen onze striptekenaars keer op keer grote onderscheidingen te beurt: de 4000 m² expositieruimte zegt waarom: België is een land van strippers.

**BELGISCH CENTRUM
VAN HET BEELDVERHAAL**
Zandstraat 20, Brussel,
www.stripmuseum.be

Met 700 striptekenaars komt België op 's werelds grootste concentratie per vierkante kilometer.

DÖNER KEBAB

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Pita, shoarma of döner kebab; de hap uit de Arabische wereld heeft zich zo snel weten in te burgeren in de Belgische eetcultuur dat men hem in één adem met Vlaamse karbonaden of Brusselse spruitjes ophoest. Kebab

is een van oorsprong Turks gerecht dat ten tijde van de Ottomaanse expansie over het hele Middellandse Zeegebied in verschillende gedaanten en onder verschillende benamingen opgang maakte. Volgens Katrien Schaerlaekens, die zich in de geschiedenis van de snack verdiepte, duurde het toch tot in de 14de eeuw voor het begrip in een woordenboek opduikt. Het lemma wijst in die tijd op: 'met marinade op smaak gebrachte plakjes geroosterd lamsvlees'. Deze hap doet het vandaag nog, als *shish kebab* (de op spies geprikte versie). *Döner* is Turks voor draaien; een *döner kebab* is dus een gedraaide grill van gemarineerd lamsvlees. Marineren is het proces van het laten trekken in een enigszins zuur en kruidig bad. Het gebruik gaat terug tot de oosterse nomaden die voor hun tenten het vlees op spiesen boven een knapperend vuurtje schroelden. In Anatolië, het Aziatische deel van Turkije, was het de gewoonte om tijdens het grillen dunne lapjes van het sudderende vlees te snijden, waardoor men tijd won en toch altijd warm vlees te eten kreeg. Rupert Sheldrake noemt het verschijnsel waarbij onafhankelijke wezens op hetzelfde idee komen een gevolg van kosmische resonantie: wel, twee koks uit de Arabische wereld kwamen op bijna hetzelfde moment op het idee om het vlees rechtopstaand te braden, langs een verticaal houtvuur in een mantel van leem en baksteen. De Turkse keuken serveert de kebab per definitie in gegist brood. De Arabische (waaronder de Libanese) en Joodse koks serveren de shoarma of kebab traditioneel in kleine en

ongegiste broodjes: de pita. Kebab en pita zorgen vanwege dit minieme verschil soms voor verwarring. Tussen pita en shoarma is er ook nauwelijks verschil, al zal een kebab normaliter nooit varkensvlees bevatten en een shoarma eventueel wel (al zijn kip en kalkoen veel populairder). Smaakanalisten wijzen erop dat varkensspiering, vlees uit de nek, de voorkeur heeft omdat het vet mooi wegsmelt tijdens het braden waardoor het vlees aan malsheid wint. De eerste pitazaak in België werd geopend in 1982 op de Oude Koornmarkt in Antwerpen door een... autochtone Antwerpenaar.

DÖNER KEBAB

shoarma en pita, Brussel en overal te lande.

Een döner kebab is een gedraaide grill van gemarineerd lamsvlees.